
УДК "388": 341.18/Калинович

РЕЦЕПЦІЯ НАУКОВОЇ СПАДЩИНИ АКАДЕМІКА М.Я. КАЛИНОВИЧА

17 березня 2009-го р. в Інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка відбулася Міжнародна наукова конференція до 120-річчя від дня народження академіка Михайла Яковича Калиновича (1888–1949) „Рецепція наукової спадщини академіка М.Я. Калиновича в сучасній філології”. Ініціатором і організатором цього важливого заходу виступила кафедра загального мовознавства університету, з якою, як і з Інститутом мовознавства НАН України, вченого пов’язувала тривала і плідна творча діяльність. Активну участь у роботі конференції взяли вчені кількох європейських країн: Румунії, Молдови, Білорусі, Росії, Італії, Казахстану, а також викладачі багатьох вузів України, співробітники науководослідних установ НАН України.

Слід сказати, що інтерес до конференції у науковців і освітян великою мірою був викликаний вже самою постаттю М.Я. Калиновича, який зіграв помітну роль в історії української лінгвістики. Знавець санскриту, готської та багатьох інших європейських мов, історії стародавньої Індії та індійської літератури, автор вагомих праць із загального мовознавства, теорії та історії лексикографії, М.Я. Калинович був укладачем і редактором „Російсько-українського словника” (1948 р.), який протягом багатьох повоєнних років заступав собою відсутні на той час усі інші типи словників, зокрема орфографічний, синонімічний, фразеологічний і навіть тлумачний.

З огляду на широту зацікавлень вченого виголошені на конференції доповіді також відрізнялись величезною різноманітністю як щодо своєї проблематики, так і щодо досліджуваних мов.

На пленарному засіданні з цікавими і змістовними доповідями виступили: І. Голубовська „Наукова спадщина академіка М.Я. Калиновича в контексті сучасної лінгвістики”, Ю. Завгородній „Біля витоків української індології: Павло Ріттер і Михайло Калинович”, К. Тищенко „Зороастрійські сторінки топонімії України”, Ф. Нікітіна „Розвиток

© В.С. ФЕДОНЮК, 2009

порівняльно-історичного мовознавства у ХХ–ХХІ ст.", Г. Яворська „Лексична семантика в типологічному аспекті", О. Пономарів „Грецька лексика в „Етимологічному словнику української мови", Н. Клименко „Термінування й детермінування лексики в процесі інтелектуалізації сучасної української літературної мови", В. Миронова „Латина як дипломатична мова української еліти ХVІ– ХVІІ ст.". Про родинні традиції та дружні стосунки вченого розповіла його онука Л.Р. Калинович.

Робота конференції проходила в дванадцяти секціях. Так, проблемам сучасної індоєвропеїстики, мовному філо- та онтогенезу була присвячена робота першої секції, де обговорювались питання про семантичну структуру історико-етимологічного гнізда і.-є.*bhlendh- (С. Єрмоленко), рефлексі індоєвропейських коренів та їх концептуалізації в різних лінгвокультурах (Т. Козлова), взаємовідношення релігійно-філософської думки та лінгвістики у Давкій Індії (І. Іванова), фіно-угорські субстратні елементи в сучасній польській мові (С. Борщевський), індоєвропейський концепт bhil-/bhel- у слов'янських мовах: семантичний вітер (А. Безпалько), ромське мовознавство як галузь індології (С. Єрмошкін) тощо.

У межах другої секції, де розглядали зіставні та типологічні дослідження в контексті сучасної лінгвокультурології і когнітивної лінгвістики, велику увагу привернули доповіді С. Місірянцу „Зіставне дослідження деяких фразеологічних одиниць в російській, українській та румунській мовах", С. Гриценко „Адаптація полонізмів до системи мови-реципієнта (на матеріалі українських писемних пам'яток ХVІ – ХVІІ ст.)", Ш. Вішован „Українсько-румунська інтерференція в топоніміці Мараморощини" та ін.

Актуальністю обговорених проблем відрізнялась і третя секція, присвячена лексико-семантичним, граматичним та фразеологічним аспектам одномовних досліджень. На ній було представлено результати досліджень української (Г. Школа), англійської (В. і О. Дроздови, І. Голуцьких), та кількох романських мов – італійської (В. Охріменко), іспанської (І. Проценко), французької (В. Хохлова).

Велику увагу на конференції, зокрема на її четвертій секції, було приділено й специфіці національно-мовної картини світу. Заслухані на ній доповіді стосувалися сучасного стану розвитку концептології та її перспективи (Т. Семегин), лінгвокультурних контактів як фактору формування мовної картини світу поліетнічного регіону (Л. Безпала). концепту „любов" у японській лінгвокультурі (О. Алексеева), відмінностей у представленні концепта „багатство" в британській та американській мовній картині світу (О. Сурмич), методики дослідження етичних концептів, онтогенезу сигніфікативних артефактів у мовній свідомості українців та росіян (Т. Толчеєва).

Дуже активно працювала й п'ята секція, присвячена проблемам сучасного перекладознавства. На ній було з'ясовано основні проблеми, що виникають при відтворенні українською Святого Письма (О. Ткаченко), англословних (О. Ясинецька), німецькомовних (О. Шаблій) та ін. авторів, аналізувалися переклади таких відомих майстрів слова, як М. Рильський (С. Прутько), М. Михайленко (Н. Бець).

Питання сучасної текстології, дискурсології та лінгвопрагматики було розглянуто на шостій секції. Жваве обговорення викликали доповіді Р. Пилипенка (Епістеміологічні тенденції розвитку теорії фахової комунікації), Л. Запорожець (Вплив використання паремій на виміри комунікативного вербального простору), О. Ніки (Глоси у староукраїнській полеміці кін. XVI – поч. XVII ст. крізь призму дискурс-аналізу), О. Михайлової (Прецедентні висловлювання як мікроконтекст для античних міфотеонімів), І. Корольова (Універсальне й ідіоетнічне в мовленнєвій поведінці різномовних етносів), ?О. Пальшиної (Вплив національних засобів масової інформації на зовнішню політику Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії), Г. Баржанської (Фреймова репрезентація концепта FAMILY в персональному дискурсі Королеви Вікторії). Серед доповідей проголошених на сьомій секції, присвячені актуальним проблемам прикладної лінгвістики, цікавими були повідомлення Г. Черненко (Аксіологічний стан суспільства, Лінгвістична діагностика), Б. Рудого (Високорезультативна методика викладання і вивчення іноземних мов „метод частотного штурму“; Укладання паралельних частотних словників до тексту Нового Завіту та його перекладів), І. Великої (Гендерні стереотипи в оцінних номінаціях маскулінності), Б. Бабака (Опрацювання корпусу для частотного арабського словника), К. Білошицького (Труднощі укладання частотного словника корейської мови), розвитку національного словникарства в динаміці його формування і становлення обговорювались у межах восьмої секції. Предметом спеціального розгляду під кутом відображення засобами сучасної лексикографії стали тут чеські говори, поширені в Україні (Л. Палтус), міфологеми (С. Белєвцова), оніми в сучасному мас-медійному просторі (Д. Дергач), сленгові лексеми (П. Грабовий), терміни природничих наук (А. Бочанікова) тощо.

Робота в секціях з класичної філології (з дев'ятої по дванадцяту) зосередилась на дослідженні давньогрецької, новогрецької та латинської мов у контексті сучасної філології. Заслухані тут доповіді відрізнялись особливою широтою проблематики: від функціонування внутрішнього монологу в новелах А. Кодзяса (С. Перепльотчикова) до латино-грецького компонента в зоологічній термінології (О. Піндрус), синонімічних назв у номенклатурі гормональних препаратів (С. Лехніцька) до мистецтва латинськомовної анаграми як елемента мовної гри (Н. Бойко).

У заключній частині конференції – при підведенні її підсумків, учасники з різних країн відзначали надзвичайно високий науковий і організаційний рівень цього заходу. Неодноразово наголошено необхідність видання вибраних праць академіка М.Я. Калиновича, що вже стали бібліографічною рідкістю.

Валентина Федонюк (м. Київ)

Valentyna Fedoniuk

PERCEPTION OF ACADEMICIAN M.J. KALYNOVYCH'S SCIENTIFIC CONCEPTS
(The International conference. 17 March 2009. Kyiv)